

UDK 811.163.4:373.2

Preliminarno saopštenje

Novica VUJOVIĆ (Nikšić)

Fakultet za crnogorski jezik i književnost – Cetinje

novica.vujovic@fcjk.me

ONOMASTIKA BARJAMOVICE, VELESTOVA I MARKOVINE

Autor u prilogu daje popis oko 700 toponima čevskih sela Barjamovice, Velestova i Markovine. Istraživanje koje smo sprovedli temelji se na toponimima zabilježenim na terenu u razgovoru s informatorima. Jedini, nama poznati, sakupljač toponima toga područja jeste Petar Pejović, čiji je rad „Mikrotoponimija Ozrinića” objavljen u Onomatološkim prilogima (knjiga X, 1987), renomiranome časopisu Srpske akademije nauka i umetnosti. Ispitivano područje pripada opštini Cetinje, a govor Ozrinića, odnosno čevskih sela, pripada jugoistočnim crnogorskim govorima.

Ključne riječi: *Barjamovica, Velestovo, Markovina, crnogorski jezik, onomastika, toponimi*

Ovaj je rad nastao kao rezultat višegodišnjega bavljenja toponimijom i antroponimijom sela Barjamovice, Velestova i Markovine. Predstavili smo građu prikupljanu od jeseni 2011. do 2015. godine.

Na prostoru cetinjske opštine, u severoistočnome dijelu Katunske nahije, odnosno Katunskoga krša – nalazi se Čevo. Čevo predstavlja centralno mjesto plemena Ozrinića; zahvata više sela, a kao jugoistočni pojas te teritorije pružaju se sela Barjamovica, Velestovo i Markovina.

Govor Ozrinića, odnosno čevskih sela, pripada jugoistočnim crnogorskim govorima.¹

Nazivi zemljišnih površina (parcela) lingvistima nude apelativnu i toponomastičku komponentu. U nauci je prepoznato da se kao tzv. viša ravan u onomastičkoj terminologiji uzimaju *horonimi*, imena zemalja, dok su s druge strane — *mikrotoponimi*, nazivi manjih parcela i zemljišnih cjelina unutar većega područja, npr. grada ili sela. Termin *mikrotoponim* se veoma često

¹ O tome detaljnije u: Adnan Čirgić, *Crnogorski jezik u prošlosti i sadašnjosti*, Institut za crnogorski jezik i književnost i Matica crnogorska, Podgorica, 2011; Adnan Čirgić, *Dijalektolozi i crnogorski jezik*, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica, 2014.

koristi u onomastici. Međutim prije upotrebe toga termina mora biti jasno kakav je status konkretnoga imena u jeziku, jer opredjeljenjem za mikrotoponim aktuelizujemo karakter nestalnosti datoga imena s obzirom na to da takvo terminološko određenje podrazumijeva „imena s neutrnutim apelativnim značenjem“², kako to objašnjava hrvatski jezikoslovac Petar Šimunović. Za većinu toponomastičkoga materijala koji smo sakupili na terenu može se reći da je postojan, neki od toponima vjekovima traju; nalazimo ih u mnogim domaćim i stranim izvorima i nepravедno ih je svesti na termin (*mikrotoponim*) kojim „se imenuju manji i manjeznačajni objekti“.³ Slično gledanje na rečeni onomastički termin nudi i Vukić Pulević u knjizi *Crnogorske onomastičke studije*.⁴

Mnoštvo onomastičkoga materijala može se pronaći u radovima koji su samo uzgred zalazili u tu problematiku, a zapravo su rezultat rada domaćih i stranih historičara, geografa, etnografa, putopisaca, umjetnika i mnogih drugih. Ovđe je značajno spomenuti etnografska ispitivanja tzv. Stare Crne Gore koja početkom minuloga stoljeća obavlja Jovan Erdeljanović.⁵ Vrijedi obratiti pažnju i na ovo. Postoje velike praznine u tragovima života porodica na određenom području, tj. nedostaci izvorne historijske građe koji bi potkrijepili zaključke, pa su oni, ti nedostaci, najčešće nadomještani sumnjivim predanjima. Erdeljanovićeva monografija značajna je za današnje onomastičare no treba imati na umu da se u njoj nalaze i segmenti koji su bilježeni kao priča informatora, predanje, rekli bismo mitska slika iza koje ne stoji historijska potvrda. U tu vrstu zamagljivanja onomastičke i uopšte historijske slike crnogorskoga sela i stanovništva naučnik ne smije da sklizne. Poznato je svima koji su čitali etnografske studije o pojedinim crnogorskim plemenima da se u nekima nalaze golemi nanosi nepotvrđenoga i naučno nepouzdanoga povezivanja crnogorskoga stanovništva s migracijama, najčešće iz Hercegovine i Kosova. O tome, međutim, postoje utemeljeni zaključci i montenegristici su dakako dragocjeni. Na primjer, srpski dijalektolog Pavle Ivić govori o raseljavanju Crnogoraca do Korduna i dalje u XV vijeku i dodaje: „zemljište Crne Gore i njenog Primorja nije bilo izloženo onolikoj migracionoj vetrometini kao mnogi drugi predeli. Mada je i tu procenat naseljenika vrlo znatan, ipak su ove oblasti bile češće izvori migracija nego njihov cilj. Karakteristično je da se sva sadašnja sela

² Petar Šimunović, *Uvod u hrvatsko imenoslovlje*, Golden marketing – Tehnička knjiga, Zagreb, 2009, str. 265.

³ Petar Šimunović, n. d., str. 268.

⁴ Vukić Pulević, *Crnogorske onomastičke studije*, Institut za crnogorski jezik i književnost, Podgorica, 2012.

⁵ Jovan Erdeljanović, *Stara Crna Gora, Etnička prošlost i formiranje crnogorskih plemena*, Slovo ljubve, Beograd, 1978. *Napomena*: Erdeljanović je sve toponime upisao kao ojkoni-me, što je svakako greška pri zapisivanju a ne slika stanja na terenu.

u Crmnici pominju već u jednoj povelji iz 1242. god. To pokazuje da prave, velike smene stanovništva nije bilo.“⁶ I tako redom.

Jedini, nama poznati, sakupljač toponima područja koje ispituje jeste Petar Pejović, čiji je rad „Mikrotoponimija Ozrinića“⁷ objavljen u *Onomatološkim prilogima*, renomiranome časopisu Srpske akademije nauka i umetnosti. Pejović navodi literaturne izvore: katastarske knjige opština Danilovgrad i Cetinje, zatim zaostavštinu Jovana Erdeljanovića te zbirke Andrije Luburića. Sve je to djelimično dopunio građom s terena. Publikovana građa nije klasifikovana i lingvistički analizirana, ali s obzirom na fond toponima (preko 2000 iz svih sela) koje Pejović daje u tome prilogu, svakako treba pohvaliti taj pionirski poduhvat (Petar Pejović je toponimiju čevskih sela predstavljenu u *Onomatološkim prilogima* objavio i u monografiji *Ozrinići – pleme Stare Crne Gore*, izdanje autora, Beograd, 2004).

U našim bilješkama s terena našao se znatan dio onomastičkoga materijala koji je potvrđen kod Erdeljanovića, zatim u Pejovićevu registru, kao i u današnjem stanju u katastarskim knjigama Opštine Cetinje.

Vrijedno je istaći potrebu ujednačavanja onomastičkih termina pri analizi. Terminološka ujednačenost često izostaje i u različitim radovima jednoga autora, a o tome u nas, nažalost, gotovo i nema radova.

Odavno je poznato da su imenoslovni obrasi posvjedočeni u onomastičkoj građi interesantni i sa sociolingvističkoga aspekta, kao i uopšte za socio-kulturnu obradu.

INFORMATORI

Na terenu smo sarađivali s velikim brojem informatora, a u spisku su imena samo onih od kojih smo najviše podataka zabilježili; većinu informatora lično smo poznavali, pa nam je tako znatno olakšano traganje za građom i narodnom etimologijom. Svima im iskreno zahvaljujemo.

Barjamovica: Radoje Mrvaljević (66)⁸, Gojko Turčinović (72), Blagota Stanojević (oko 80 godina).

Velestovo: Vlado Abramović (74), Vlado Stanojević (r. 1930-ih, † 2015), Blagota Stanojević (oko 80 godina), Milovan Stanojević (57), Vasilije Mićunović (67).

⁶ Pavle Ivić, *Dijalektologija srpskohrvatskog jezika. Uvod i štokavsko narečje*, Matica srpska, 1985, str. 166.

⁷ Petar Pejović, „Mikrotoponimija Ozrinića“, *Onomatološki prilozi*, Srpska akademija nauka i umetnosti, Odeljenje jezika i književnosti, Odbor za onomastiku, knj. X, Beograd, 1987.

⁸ Godine dajemo na osnovu navoda samih informatora ili njihovih rodaka i komšija.

Markovina: Vasilj Mitrović (1930), Radosav Raco Mitrović (1941), Momir Vujović (1952), Žarko Vujović (1954), Branko Vujović (1938–2015), Milić Đurović (r. oko 1950), Vukašin Đurović (r. oko 1950), Peko Popović (68), Dušan Bajović (1955), Rade Perutović (67).

SKRAĆENICE: b – brdo, d – dolina, p – pašnjak, š – šuma, v – voda.

Barjãmovica

Etnici: **Barjãmovičanin, Barjãmovičãnka.** Ktetik: **barjãmovičkĩ.**

Balegãnskĩ okrãjci

Bijelẽ kãmenice, „bijeje ploče đe su jedne kamenice“

Bjelãčkĩ dô

Bližãnskẽ dofĩne

Čorepãča, d, nekad obrađivana i kućište

Čẽklĩn Dô, d, nekoliko kuća Mrvaljevića

Dõnjã Turčĩnova rũpa, d, nekad obrađivane

Drãkõv dô, vrtača nekad obrađivana

Dubrãva

Dũgĩ dõlovi, uvale nekad obrađivane

Đukãnov křš, glavice

Glãde, zaselak

Golubĩnje (x 2) p, golet i zaravan

Gõrnjã Turčĩnova rũpa, d, nekad obrađivane

Gõrnjĩ dô, d

Grãbovã glavĩca, š i kamenjar

Gřbavačkĩ dô

Îčkĩ dô, d, kuća

Ispod Pješĩvca, zaselak

Ît, v, ubao

Jasĩka, v, „tri-četiri vode

Jasĩkovac, v

Jovãnove dofĩne (x 2), nekad obrađivane

Jãvorovã prõdõ, d, p

Jãvorovĩ dõlovi, d, i strane okolo

Katunĩšta, kuća i ubao

Kod cřkve

Komunĩca kõmanskã, p, granica s Komanima

Kosmãtica, glavice

Košerĩčkẽ lãke (lãke), stjenovite strane

Kòžā glavīca, p, glavica s bukovom šumom
Krādnjē zgrāde (x 2), nekad obrađivane
Krēšēvac, d, nekad obrađivan
Krivāča, d, obrađuje se
Krivāčkā osōja, stjenovite glavice
Krīvī dō, d
Krūšēvac, zaravan nekad obrađivana
Kruškōvē rūpe, d, nekad obrađivane
Křš, kamenite glavice
Lāine lāzine, d, nekad obrađivane
Lāstva, p
Lišičē dolīne, d, nekad obrađivane, p
Lōkva
Lokvēnī dō, uvala nekad obrađivana, v
Lūnjēvačkī dō, uvala nekad obrađivana
Lūnjēvica, bistijerna
Lūnjēvice, zaravan nekad obrađivana
Ljeskōvā prōdō, manja dolina nekad obrađivana i kućište
Ljeskōvā rūpa, „đe su bile ljeskovine“
Ljeskōvī dō, d, i strane
Milīšina rūpa, zaselak
Mīlo(j)ev dō, uvala nekad obrađivana, p
Mīlōvī dō, d, nekad obrađivana, p
Mīlōvić kūćīšte, d, nekad obrađivana i kućište
Nikōlina glavīca, „velika voda“
Okrājci, d, p, „dio Ljeskovoga dola“
Oprīša
Orānī dōlovi, veliki dolovi nekad obrađivani, p
Orānskā glavīca, p, glavica
Orānskā rāzdōlja, p, d, nekad obrađivana
Orānskī ūbā, v, i kuća
Petrušānov dō, uvala nekad obrađivana, p
Pješīvac, b, p
Pobřđe, kamenite strane i pašnjak
Pokrājnica, dolina koja se obrađuje
Pofīce, terase i livade okolo , p
Poljāne, zaselak
Poljāne, terase pored Drakovog dola, u Barjamovici
Ponōr
Popōva glavīca, p

Popòva rāzdòlja, p
Poroljivī dō, d, nekad obrađivan, p
Pūrina pečīna, „ublina“
Rādonjić rūpa, p, zaravan, nekad je košena, sad zapuštena
Rājkov lokānj, p, zaravan nekad obrađivana i voda
Rāvnō osōje, p, ravna strana koja se kosila
Rāzdòlja, manje doline i podzide
Siljavica, p, š, granica s Komanima
Skòčkā strāna⁹, strana s dva dola i glavice okolo
Stānīn dō, dolina nekad obrađivana
Studēnske rūpe, predio
Trūlō, dolina nekad obrađivana
Turčīnova rūpa, p
Tvrdōš, b
Vèljā prīsoja, „glavice do Oraha“
Visòkā glavīca, p, kamenjar i nisko rastinje
Voīnova láka, „do i kućište“, p
Vukašīnova jāma
Žīvā, stjenovite strane, v

Velèstovo

Etnici: **Velèstovac**, **Velèstōvka**. Ktetik: **velèstovačkī**.

Bābòvice, dvije doline, nekad obrađivane
Bèčīcī, d, kuća, v
Bjelāčki dō, do ispod stijena, nekad obrađivan, v
Bōbīn krš, stijene, dio Kopitnika
Bōbina jāma, v, bistijerna, stara oko sto godina
Bōbovīšta, dvije doline, nekad obrađivane
Bōičina prōdō, manja dolina, nekad obrađivana
Bojānī dō, nekad obrađivan, kućišta, v
Bōrine, nepristupačni predio, kamenjar
Bostūr, b, p, velike stijene, dio Lisca
Braòskē dolīne, p
Breškōvī dōlovi, uvale nekad obrađivane
Būkva, d, obrađuje se i sad
Čèpčevi, manja dolina, obrađuje se

⁹ Čuli smo u govoru jedne osobe i dugosilazni akcenat na tome slogu (**strāna**).

Cijepàc, velika dolina, obrađuje se
Crevùlje, doline i sad se obrađuju
Crkvènā rāvan, „poljane oko crkve“
Cřnā glavica, p, kamenite strane
Cřnē dořine, uvale, nekad obrađivane
Crvènā rùpa, p, zaravan i strane okolo, nekad obrađivana
Damjānova Rùpa, zaselak
Damjānova rùpa, dolina koja se obrađuje
Demřrovice, zaselak
Dobrřlov òbēr, p, stjenovita glavica
Dobrřlove dořine, doline oko Jabučke vode
Dōina jāma
Dolāc, „šes dolina“, š, p
Dōlovi, „u Vučić“
Dōlovi, „dolovi i šuma u Kopitnik“
Dōnjā zgrāda, dolinice, obrađuju se
Dōnjā Igrřšta, lokalitet u Velestovu
Dōnjē Lāđēvine, zaselak, v
Dubòkā kāmēnica, d, nekad obrađivana
Dubòkī dō (x 3), velika dolina u uvali nekad obrađivana
Dubrāva, kućište, v, š
Dūgačka, dolina nekad obrađivana
Dūguljaste rùpe, uvale, nekad se obrađivale
Dvogřla, pećina
Đēdov dō, d, nekad obrađivana
Đūrđanōvica, dva dola u Velestovu, nekad obrađivani
Đūrevice, d, nekad obrađivane i stjenovite strane okolo
Đūròv pòd, prodo, nekad obrađivana
Đūròvi pòdi, nekoliko dolinica, nekad obrađivane
Gaïne (x 2), kuće i manji lokalitet okolo
Gavrřlovi mrāmōr, p, zaravan, nekad se obrađivala
Glōdōvo, uvala i kamenite strane okolo
Gnjřlavī dō (x 2), dolina u Velestovu, nekad obrađivana
Gōlī òbēr, dio Lisca, bez šume
Golubinja, dolina nekad obrađivana, kućište i voda u Velestovu
Golubinja, golet, v
Golubinja dō
Gorčinov ùbā
Gōrnjā zgrāda, dolinice, obrađuju se
Gōrnjā Igrřšta, lokalitet u Velestovu

Gôrnjê Lăđêvine, zaselak, v
Govêđă prîsoja, kamenite strane, š
Grăckî dô, v, kuća
Granâta, p, kamenjar i golet
Grăovîšte, podzide, nekad obrađivane, okolo pitoma šuma
Gřbavica, „voda u Lisac“
Grüşin dô, d, p
Grüşina jăma, dio Popovih dolina
Guânce, „đe je trafostanica“
Gusarîca, b
Jăbučkă bistîjerna, rađena krajem XIX vijeka
Jăbuke, kuće, zaselak, v
Jăgnjilo (x 2), dolina koja se obrađuje i strane okolo
Jălova rûpa, dolina, nekad obrađivana
Jănkova rûpa, dolina nekad obrađivana, kućište
Jasîke, predio
Javôrăk, veliki do, kućište Abramovića, voda i bukova šuma okolo
Jovăniîn mrămôr, „male poljane“
Jovănove dofine, d, š, ubao
Kapûra, p, dio Kopitnika
Klăcina, „đe se prije klačine radile“
Kôklića rûpa, manja dolina nekad obrađivana
Kôže rûpe
Kopîtnîk, planina
Krăvljê plândîšte, p, š
Krîvă dolîna, dolinice i strane okolo u Velestovu
Krivăča, dolina u Velestovu, nekad obrađivana
Krivăčkă osôja, livade i strane pod šumom
Krivăčkê jăme
Krîvăljevîne, zaselak
Krîvî dô, dolina i strana okolo, nekad obrađivan
Krstăča (x 2), zaravni, dolina koja je nekad obrađivana
Krstăče, nova crkva
Krüşčica, nekoliko dolina, voda i šumovite strane okolo
Krüşka (x 2), dolina u Velestovu, v
Krüşka Lălêvića, „ođe su živjeli neki Lalevići i ban Milonjić“
Krüşkovac, strane i stijene pod niskim rastinjem
Kûćicina šûma, doline i strana
Lăbûdov pöd, prodo i manje glavice okolo
Lăđêvina, d

Lăđěvine, golet, strana
Lečine, „dolina i strana ovakom više džade“
Líce¹⁰, p, strane Kopitnik
Ljēpā poljāna, zaravan služi kao pašnjak
Līsac, planina
Lisīča glavīca
Lišnjīkovīšte, „dati su tu lis brali“
Lokanjīć, d, obrađuje se
Lokanjīne, strane
Lōkvine, nekoliko dolina, nekad obrađivane, „voda u Lisac“
Lūčnjāci kod Jagnjīla, d
Ljeskōvā rūpa, d, nekad obrađina
Ljeskōvē dolīne, p, okolo grabova i cerova šuma
Mākljen, zaselak, „i drvo makljen“
Mākljenskā glavīca, manja glavica obrastla sitnom šumom
Mālā okruglāča, nekoliko dolinica, nekad obrađivane
Mālē bōrine/bōri, dolinice, nekad obrađivane i kamenite, napristupačne strane okolo
Māleva dolīna, uvala u Velestovu
Mālī Grūšīn dō, d, nekad obrađivana
Mālī kōm, glavica obrasla niskom šumom
Mārkov pōd, nekad obrađivan, okolo „šumovina i lijeske“
Mārkova dolīna (x 2), doline u Velestovu, obrađuju se i danas
Māsance, nekoliko dolinica, kuća, v
Masaničina glavīca, p, v, stjenoviti vrh, glavica
Međēđā rūpa, rupa u stijenama
Međēđā lāka, zaravan i strana do
Međēđā zgrāda
Mīdorovine, zaselak
Mitnjāče, zaselak
Močīlo, kamenice
Močīoskā prōdo, „poljana“
Mōstovi, v, „u Kopitnik“
Nikōline zgrāde, prodoli, nekad obrađivane
Njēgulova pečina, velika pečina „de se sklanjali za vrijeme rata“
Obzidāča, p, š
Ōgrada škōlskā
Okruglāča

¹⁰ Jedan naš informator primjer izgovara s dugosilaznim akcentom na tome mjestu.

Opàrenovica, d, obrađuje se
Opriša, dolina nekad obrađivana, kućište i voda u Velestovu
Ōštrā glavīca, stjenoviti vrh Lisca
Ovsīne, zaravni i glavice
Pàpale, strane, p, š
Pàs, manja dolina i kamenjar oko
Pernīca, kuće, v
Pērōva zgrāda, dolina, nekad obrađivana
Pilāt, „velika voda“ u Velestovu, bistijerna
Pilāckā dolīna, dolina blizu vode, nekad obrađivana
Pīštenskī ōbēr, glavica, doline i nekoliko kuća
Pīštet
Pod jāmu, prodo, nekad obrađivana
Pōdi, d, obrađuje se
Ponjivāč, d, obrađuje se
Popōve dolīne, doline koje se obrađuju, kuće i voda u Velestovu
Pōzderova zgrāda, d, obrađuje se
Povīšje
Přčev dō, nekad obrađivan, v
Prēzide, dolina, obrađuje se i sad
Prigrēdine, zaselak, poljana i strane
Prlīna, p, zaravni i strane u Velestovu
Prōdō/Prōdoli, travnate zaravni i strane oko. Inače čest naziv za slične lokalitete.
Pržnjāvica, p, strane oko
Pujālovica, d, nekad obrađivana
Radānovo kūcīšte, d, nekad obrađivana, dva kućišta
Rādojeva prōdō, prodo, nekad obrađivana
Raičeva prōdō, manja ravna površina i strane oko, nekad obrađivane
Rāmōv pōd, dolina, obrađuje se
Rāškov dō, dva dola, nekad obrađivani
Rāvan (Velēstovačkā rāvan), velika površina, dio Velestova prema Barjamovici
Rāzdōlja, glavice i šumovite strane
Rēpljīšte, manje ravne površine u Velestovu, nekad obrađivane (x3)
Rēpljōvina, dolina koja se obrađuje, oko stjenovita golet
Rudīna, zaravan i strane
Rūpa, dolina, obrađuje se. Čest naziv za lokalitete sličnog izgleda.
Rūpa za Rudīnu, manja uvala
Rūpe za Krivāču, manje zaravni i stjenovite strane
Rūpica za Zgrādu, manja uvala, nekad se obrađivala

Rùžine rùpe, „u Kopitnik“, p, š
Sèlišta, zaselak. Kućište Vuka Mićunovića.
Smrdùškè rùpe, v, strane i sitna šuma
Stârô gúmno (gúmno)
Strâna, p, „uz Kopitnik“
Strāžnīca, zaselak
Strāžnīca, b, p
Sřbēna dolīna, p, š
Šājākovice, više dolinica koje su nekad obrađivane i manje glavice sa sitnom šumom
Šarānovo rāzdòlje, dolina i šuma okolo
Ščèpānovi pòdi, p, š
Tòlići
Trēsłòvci, zaravan, nekad obrađivana
Trūbjèlice, kuća, voda i desetak dolina
Vèljā Glavīca, „kuće Vućinića“, zaselak
Vèljā okruglāča, nekoliko dolinica, nekad obrađivane
Vèljē bōrine/bōri, dolinice, nekad obrađivane i kamenite, napristupačne strane okolo
Vèljī Grūšīn dō, d, nekad obrađivana
Veprūjači pòd, prodo, nekad obrađivana
Vēslovica, dolina i glavica okolo
Vòda pod křš
Vòdnā / Vodnā krūška, „velika voda“
Vrāga, dolina i strane okolo, nekad obrađivana
Vřdakište, dolina i glavice okolo u Velestovu
Vûčā grēda, „tuda vukovi preskakali“
Vûkov Pòd, zaselak
Vujašīca, d, obrađuje se
Vūkòvīca krūška, d, nekad obrađivana
Za gúmno, d, nekad obrađivana
Zānoga, manja dolina, obrađuje se
Zèčēve zgrāde (x2), „kuća i strana uz džadu“
Zèčēva dubrāva, p, kamenjar i strane sa sitnim rastinjama
Zeljēna zgrāda, nekad se obrađivala, sađeno zelje
Zeljòvina, uvala, nekad obrađivana
Zgrāde, nekoliko dolina, kuća, v (pripada lokalitetu Jabuke)
Zgrādica, dolina u Velestovu, nekad obrađivana
Zgrādica Mićunovića, d, nekad obrađivana
Ždřmarica, d, nekad obrađivana
Žùtkīca lāzine, strane i manje prodoli

Mârkovina

Etnici: **Mârkovljanin, Mârkovljānka.** Ktetik: **mârkovljanskī.**

ăbramovo gúmno, zaravan u Donjoj Markovini
ănovi, tri-četiri kućišta
Băbina jăma, š, najviše grabovine
Badljivăča, „dolina i ublina“
Baĭlovača, d, ne obrađuje se
Baĭlovo prĭsoje, zaravan sa sitnim rastinje uz Bailovaču
Běčĭn kôm, „litica boža“
Běčina pečĭna, dvije velike pećine
Bĭjelĭ křš, stjenovita glavica u Gornjoj Markovini
Bĭjelĭ křš, kućište, v
Blăgotića prôdô, manja ravna površina pored puta, nekad se obrađivala
Bôbovine (x2), veći prostor, š, d
Bôškove rûpe, zaravan i uvale u Donjoj Markovini. Predanje ih veže za Boška Vujovića.
Bôškov dolăc, veliki do, nekad obrađivan
Bôvănĭ bŕdo, glavica iznad zaseoka Zabovanje
Brăletina glavĭca, male doline i kamenite strane obrasle pitomom šumom, „sitnogorica“
Bročĕnĭ dô, do u uvali i manje strane okolo
Bûkovĕ glavĭce, katun Perutovića
Bûkovô plândĭšte, nekad je tu plandovala stoka
Căuševe rûpe, zaselak
Cerăk, v, „ublina“
Cerôvĭ dô, nekad je okolo bilo dosta cerove šume
Cerôvô plândĭšte, p, nekad je tu plandovala stoka
Crkvĭna, zaselak. Postoji predanje o nekadašnjoj crkvi.
Cŕnô počĭvălo, krivina prije groblja
Crvĕnĕ dofĭne, dvije doline u Donjoj Markovini
Čôrĕpovina, uvala, nekad se obrađivala
Ćĭrĭkovi dôli, katun Gajovića, ubao
Ćudănovica, p, zaravan
Debĕlĭ brĭjeg, velika glavica pa otuda ime
Debĕlĭ ôbĕr, p, glavica u Gornjoj Markovini
Dimĭjina dofĭna, nekad se obrađivala, zarasla u lipu, jasen, klokočevinu.
Dofĭna iz Šutĭla, „kupjena od Šutila Srdanovića“
Dônĭă dofĭna, dolina u uvali, okolo cerova i grabova šuma.

Dônjā Mârkovina

Dragićeve doľine, nekoliko dolina, nekad su obrađivane

Dragićevo pòd, manja ravna površina, nekad obrađivana

Drăgòvi pòdi, „sedam-osam podina“, po Dragu Vujoviću

Drăkolova rûpa, velika dolina

Drăkulovi dô, „najviša dolina u Markovinu, šes čereka“

Drênovi, „tri-četiri rupe što su se radile“

Dubrăve, d, kamenite glavice i pitoma šuma

Dubokăće, katun Mitrovića, „tri-četiri kolibe i uba“

Dubokăčkă doľina, „dolina u Garač“

Dubòkî dōlovi, nekad se obrađivali

Dûgačkô Gúmno, zaselak, kuća Mitrovića i Bajovića

Dûgê pròdoli, manje ravne površine u zaseoku Zabovanje

Dugînja, d

Dugûljaste rûpe, d, p

Dujătica, dolina u Donjoj Markovini

Đûđačka rûpa, manja dolina u Gornjoj Markovini

Đûpačka rûpa, uvala sa stjenovitim stranama i sitnim rastinjem

Đûròv pòd, dolina i kućišta

Đûròva Rûpa, zaselak

Đûròva rûpa, dvije vode

Đûròve doľine, katun s tri kamenice u stijeni, okolo bukva i jasen

Ėrăkova zgrăda, manja dolina pored puta, obrađuje se

Gabeljîšte, prostor ispod Sinareva ubla. Kaže se da je Mitar Perković Mitrović taj lokalitet povremeno ustupao Ciganima i po tome nastao naziv.

Gărač, planina

Gîkîn mrămôr, d, manje strane okolo

Glòdov kîř, velike stijene iznad Zabovanja

Gnîľlavă doľina, d, nekad obrađivane

Gnîľlavă rûpa (x 2), manja livada u Donjoj Markovini

Gnîľlêř, prodo

Gnîľlavi ôbêr, p, glavica s niskim rastinjem

Gòla glavîca, lokalitet prema Lastvi

Golubînja, jama

Gomîla, strana, kamenjar

Gordănê pròdoli/Gordănine pròdoli, terase, okolo lipa i rijetka pitoma šuma

Gôrnjă Mârkovina

Govêďî ôbêr, glavica

Govêďă rûpa, stjenovite strane s pitomom šumom

Grăb, velika ravna površina, okolo grabova i cerova šuma. U posljednje vrijeme ustalio se naziv **Grăb đeda Živka**.

Grăbovi dō

Grăckē dolīne, vinograd i nekoliko dolina od kojih se najveća obrađuje

Grăovā kămenica, „voda u Graovu ploču“

Grăovā plōča, velika stjenovita glavica, š

Graovīna, d, ravne strane okolo, pri vrhu Garča

Gřgurov kăm, manja uzvišenje

Grľić, vrtače, nekad obrađivane

Gŭbavice, vinograd i nekoliko dolina koje se obrađuje

Gŭmno Jōvōvīca, „na Udragovine“, s natpisom ПОПЪ

ЛІКА

1846

Gusarīca, pojas prema Vučiću, b

Igrīškā glavīca, vrh Kopitnika

Ivănīš dō / Ivănīš dolīna, uvala. Postoji predanje da je nekad bila Serdara Šćepana. Danas je to imanje Mitrovića i Nikolića. Veći dio dola se i sad obrađuje.

Īvōvi lokānj, v

Īvōvi pōd, staro kućište Mandića, i ubao

Ispod Zgrădā, kamenita strana obrasla niskim rastinjem

Jagľickā rūpa, velika dolina

Jagľickā vōda (gornja i donja)

Jăgnjile, zaselak

Jăgnjilo, vinograd, voćnjak, velika dolina koja se obrađuje

Jăina jăma, „propadina“

Jăino kŭćīšte, prodo i manje strane okolo

Jălove dolīne, „pe-šes dolina“, slabo rađale pa otuda i ime, i ubao

Jănkova prōdō, prodo i glavica uz Markove dole

Jasēnjē dolīne, vinograd i tri doline koje se obrađuje

Jasīke, obronci Vučića, uz samu džadu

Jasīkova lăka, katun, ime dobio po jasikama

Jastrebīnjē kōse, velike stijene, „tisa se jedino mogla nać tamo“

Jăvoračkā glavīca, glavica pri vrhu Garča

Jăvōrak (x 2), dolovi i šuma pri vrhu Garče

Jăvorovī dō (x 2), dva dola u Gornoj Markovini, ne obrađuje se

Jăvorovī dō, veliki do u D. Markovini, nekad obrađivan, okolo jasenova i hrastova šuma

Jělekovine, d, i lokalitet okolo

Jeljēnjī pōd, p, manja ravna površina. Informator to povezuje s jelenima.

Jěžěvice, v

Jovānovo osôje, v, ublina

Jôvičina kâmenica, „u vrh Garča“

Jôvôve lăzine, p, kamenite strane

Kalađûrđeva bobîja, jedan od vrhova Garča

Kalađûrđev dô, d, i strane ispod doline

Kapûra od Kŕsta, glavica iznad zaseoka

Kăsăčevi dôli (x 2), „veliki doli“, tri kućišta Popa Mila, sad imanje Nenezića i Popovića.

Kaočine, katun Đurovića

Kaočinski ôbër

Kilăvi dûbovi, prodoli i stjenovite strane okolo

Klăčina, „đe je nekad klačina gorela“

Klăčinsko pŕisoje, strana, nekad bila klačina

Klăšnica, terase, pet-šest poljana

Kokošinja pečîna, pečina

Konôpljîšte, i u Donjoj i u Gornjoj Markovini. U Donjoj Markovini i ostaci nekadašnje kuće.

Kopîtničkă lőkva, v

Koprîvnî dô, veliki do

Kosmăče, zaselak

Kozărêv tôr, veliki do u rupi, okolo „lit i kose“

Kŕivă dolîna (x 2), livade u uvali, kućište Mandića koji su se odselili u Nikšić

Kŕivî dôli, p, ravne površine pri vrhu Garča, katun Nikolića

Krivoglăvskă Glavîca, zaselak

Kŕs, zaselak

Krstăča, „doli“ u Donjoj Markovini

Krstătă rūpa, prodo, ima oblik krsta

Krstătî dô, veliki do, nekad obrađivan

Krûška, dolina u brdu, okolo dosta lipe, i sad se obrađuje

Kruškôvačkă zgrăda, manja dolina, nekad je obrađivana

Kûćîšte, do u lokalitetu Zabovanje, i sad se obrađuje

Kunôvă glavîca, ima kunovine

Lăka, „ober“, granica s Velestovom i Barjamovicom

Lăkomice, „tri-četiri poljane“, koje se ne obrađuju, okolo pitoma šuma

Lăkôva dŕčă, manje uvale i glavice u stranama Vučića

Lănîšte, uvala

Lěčăk, manja strana uz Lipove doline u Donjoj Markovini

Ledeničkă lĵût, velike stijene pa otuda ime, kućište i voda

Lëra, dva ubla pri vrhu Garča. Postoji predanje da je jedan od njih zidao Novak Ramov i kažu da je tu postojao kamen s nekom porukom namjerniku.

Leskâ strâna/ strâna, p, strana do Lera

Leskî dõli, ravne površine, katun Mitrovića

Lĭjepē lāke, katun, obrastao bukovom šumom

Liješnīce, zaselak, kuće Mitrovića, nekoliko velikih dolova i manje glavice

Lĭpovā rûpa, d, obrađuje se i sad

Lĭpovačkî òbēr, glavica do Lipovih torina

Lĭpovē doĭine, dvije veće doline koje su nekad obrađivane, okolo gusta lipova šuma

Lĭpovē torīne, „stare pojate u Garač“

Lĭpovī dō (x 2), veći do u Gornjoj Markovini

Lĭpovī dõli (x 2), „veliki do u Vučić i tri-četiri kućišta“

Lĭpovī křš, „kam do Lipovijeh dolina“

Lĭpovī lōnac, uvala s dosta lipe

Lĭpovī pōd, zaravan blizu Lipovih dolina

Lĭpovō prĭsoje, zaravan, strana iznad Lipovih dolina

Lālōve doĭine (x 2), velika dolina i terase ispod puta, nekad su obrađivane.

Njima pripadaju i strane do puta kao i gusta lipa okolo.

Lokānj Mřđenovičā, ubao

Lokānji, kamenica

Lokvēnē prōdoli, „poljanice u Zabovanje“

Lōkvina, d, i lokva

Ljeskōvā doĭina, manja dolina i glavica pored, obrađuje se

Ljūtī křši, granica s Velestovom, „litice bože“

Māčjā sniježnīca

Magāričine vāle, velike vale obrasle šumom

Māgĭna rûpa

Magřĭva, d, nekad obrađivana

Mālā rûpa, dolinica u udubljenju, nekad se obrađivala, sad zarasla u zanovijet i sitno rastinje

Mālī dõli, p, dolovi pri vrhu Garča, koji su nekad obrađivani

Mārin lōnac, veći lokalitet s grabovom i cerovom šumom

Mārina torīna, kućište i dolina koja je nekad rađena, „i sad strašno kućište“

Markičevina, zaravan u uvali, nekad obrađivana, okolo lipa

Mārkova prōdō, zaravan uz Markove dole

Mārkova vōda, v (Udragovine)

Mārkova zgrāda, dolina u Gornjoj Markovini, nekad obrađivana

Mārkovi dõli (često samo **Dõlovi**), veliki dolovi u centru sela, veći dio se i sad obrađuje. Pretpostavlja se da je po njima selo dobilo ime.

Mârkovo plândište, zaravan u stranama Garča, oko rjetka šuma
Mâtõva rùpa, manja prodo u udubljenju, obrasla lipom
Mèdnè šùme, priča se da su oñde nekad pronašli dosta pčela
Meðedäčä, v, „u stijenu u Garač“
Mìličin dô, dolina pri vrhu Vučiča
Mìličina glavica, vrhovi Vučiča, voda i nekoliko dolina
Milíča pròdõ, „prodo uz Garač“, dosta pitome šume oko
Milíčeva dolina, dolina u Gornjoj Markovini, ne obrađuje se
Milijina dolina, dolina, nekad rađena
Milijino gúmno, zaravan i gumno
Milūnova bobija, jedan od vrhova Garča
Mijõva rùpa, lokalitet s nekoliko dolina i kućištem, katun i pećina
Miovičkõ Oräšje, predio, p, š
Miši krš, krši i stijene
Mitrovo prišoje, kućište
Nikčeve rùpe, doline, bila dva kućišta Gajovića i dvije vode
Nikõlića ùbä, v, dva ubla
Nikõlina pròdõ, katun Gajovića, kućište i ubao
Njive, veće ravne površine pored puta, dio njih se i sada obrađuje
Oblušästä glavica, uzdignuta obla glavica s gumnom „de su stari ljudi šedeli“
Ogorèli brijeg, v
Ögrada, terase, veće podzide ispod kuća Vujovića
Okruglāča, dolina i okoline strane s pitomom šumom
Oräh Jõvõvića, „na Udragovine“
Oräšje, zaselak
Osrèdak, dolina u Donjoj Markovini, nekad obrađivana
Östrä glavica, kamenite strane
Ötäšev krš, stijene u Donjoj Markovini
Ötõva dolina, uvala s dolinom i kućištem
Ovsine, manje prodoli
Ozìdanä dolina, manja dolina u Gornjoj Markovini
Pädalīšte, v, „uba a sad bistijerna“
Pavíčeva zgrāda, dolina koja se obrađuje, ostaci nekadašnje kuće Jovovića
Pavíčevina, nekoliko dolina i kamenite strane
Pavličina dolina, d, strane oko, nekad obrađivane
Pavličine kāmence, zaravan, dvije kamenice i kućište
Pävlovac, voda pri vrhu Garčeva
Päjūnova lāzina, uvala i strana
Pejānov ùbä, v
Pējõve zgrāde, manje zaravne u Gornjoj Markovini

Pernāče, podzide, d
Pešturīne, dvije pećine i koliba
Pītomā dolīna, rađala i lako se obrađivala
Pizdāča, d, nekad obrađivana
Pješčīne, v, i staro kućište Mandića
Plāndīšta, zaravan, plandovale ovce Jovovića, dva-tri kućišta
Plitkāče, „nekoliko podina“, nekad su obrađivane
Plōča, v
Plōčnik, dubodoline koje su nekad obrađivane
Pōd, inače čest naziv za manje ravne površine na ovim prostorima
Pod būkvu, p, plandište
Pod cēre, v (Udragovine)
Pōda/Pōdi, terase i strane s niskim rastinja okolo, uglavnom su nekad obrađivane. Veoma rasprostranjen apelativ.
Pogānā kāmēnica, v, nikad nije valjala za piće, „zmijske je zatrovale“
Poljāna Gorčinova, p, manja ravna površina u stranama Garča
Ponōr, p
Pōrōčina, d, „po vododerini, pa je prvi ljudi zvali poročine“, v
Prēkića dolīna, manja dolina, nekad je obrađivana
Prēsege, terase, nekad se obrađivale
Prīso(j)e, strana „do na Krs“. Inače čest naziv za sunčane strane, južne strane.
Prīna, zaravan kamenita i pjeskovita
Prljūckē rūpe, p, kamenite strane
Prōcijep, terase u strani iznad puta, i sad se obrađuje
Prōdō, manja ravna površina, okolo strane s pitomom šumom. Inače čest naziv za manje ravne površine.
Prōdō iz Šumāna, p
Prōdō Prēkića, p
Prosīna, dolinice u uvali
Rādina prōdō, terase i nekoliko dolinica koje su nekad obrađivane
Rā dine prōdoli, terase, veći pojas ispod Lipovih dolina u D. Markovini
Rādojeva vōda, voda u Donjoj Markovini, ubao
Radūnov pōd, manja ravna površina i okolo strane s pitomom šumom
Radūnove rūpe, tri prodoli i strane okolo
Raičeve dolīne, dvije-tri doline, nekad se obrađivale
Rāskřšnica, d, ne obrađuje se
Rātkov ōbēr, glavica u Gornjoj Markovi
Rāvnā rūpa (x 2), dolinica u Gornjoj Markovini s pitomom šumom i stijenama okolo
Rāzbōvina (x 2), uvala, okolo cerova i grabova šuma

- Razbījānje**, manji lokalitet uz sami put, proširenje
- Rèpljīšta**, „nekolike doline do Prline“
- Rīkāvac**, dolina i manje kamenite strane okolo
- Rūsķā prōdō**, prodo u uvali, stara kućišta
- Samozīde**, p, kamenite strane
- Sāvina stōpa**, d, p, manja doline¹¹
- Sāvōv pōd**, p, manja ravna površina nekad obrađivana
- Sāvōva rūpa**, manja ravna površina, nekad obrađivana
- Sinārēv kāmēn/kām**, krivina ispod Sinareva ubla
- Sinārēv ūbā**, v, „ublina više džade“
- Sinārēve dolīne**, terase od puta do Sinareva ubla
- Sedbēnō prīsoje**, manja strana, lokalitet u Donjoj Markovini, okolo lipa, š
- Sintolī(j)a** (x 2), veliki do i terase okolo u uvali, nekad se obrađivali. Nekad korišćen kao katun Vujovića.
- Sintolī(j)skā glavīca**
- Solijene dolīna**, nekad se obrađivale
- Spāso(j)eva glavīca**, groblje i Crkva Sv. Spasa
- Spāso(j)eva prōdō**, tri-četiri manje ravne površine, ne obrađuju se
- Stānkova rūpa**, doline u Gornjoj Markovini, nekad obrađivane
- Stārā žāda (žāda)**, p, š, stari put za Čevo
- Stārā kūća**, dolina i kućišta Vujovića
- Stārō gūmno**, mjesto đe su se nekad okupljali Markovljani
- Stōgovište / Stogovište**, manje zaravani
- Stōlačkā glavīca**, poljane, livadice i tri-četiri kućišta
- Stolīca**, d, u dijelu prema Zagaraču
- Strāna iznad Kosmāča**, glavice i kamenite strane iznad Kosmača
- Střmac**, p, š, kamenita strana granica prema Zagaraču
- Strojān**, do u uvali, ostaci nekadašnje kuće
- Strojān**, v, ubao
- Strojānskī ōbēr**, p, š, glavica iznad Strojana
- Šēdnīk**, glavica, u G. Markovini, „tu se nekad kupili i šedeli“
- Šēdnīk**, u Donjoj Markovini, „bili su tu anovi pa se šedelo“
- Šenokōs**, manji lokalitet pored kuća, Gornja Markovina
- Šājākovica**, v
- Šātor Bācković**, pretpostavlja se da je neki Backović razapinjao šator „u staro vrijeme“
- Šenīčine**, doline u stranama Garča koje su nekad obrađivane, v

¹¹ Jedna osoba ispričala nam je legendu o stopalu Sv. Save. Međutim, drugi informatori iz sela nijesu znali za tu legendu.

Širøkā pròdō, prodo u strani, okolo glavice s pitomom šumom
Ščëpānov mrāmōr, jedan od vrhova Garča. Ime dobio po Ščëpanu Vujoviću kojega su ubili Zagarčani u XVIII vijeku.

Šljepīca, pećina, samo jedan ulaz

Šōšnā dolīna, velika dolina u Donjoj Markovini, okolo lipa i pitoma šuma

Šūme, kamenite strane s grabovom i cerovom šumom

Tījesnā ždrījela, poljanice u stijenama

Tōdorovi pōdi, katun Nikolića. Pretpostavlja se da su ime dobili po Todorovićima koji su nekad onđe živjeli.

Tōmāševa rūpa, uvala pored puta koja je nekad obrađivana

Trnōvā rūpa, p, nekad se kosila a danas zarasla u sitno rastinje

Tulīce, p, manja strana

Tūrski grōb, dolina s malim kućištem pri kraju. Postoji predanje da se pored toga kućišta nalazi neki stari grob.

Tvrdōš, b, granica s Barjamovicom

Ūčev dō, do koji se ne obrađuje i kućište

Ūdrāgov dō, do u Donjoj Markovini

Ūdrāgovine, zaselak. Nekad imanje Jovovića, a sad Nenezića i Popovića.

Ukāsovica, v, kamenica

Ulišīna dolīna, dolina u Gornjoj Markovini, nekad se obrađivala

Uljanīk, stari uljanici, nekad bile doline a sad zarasle u šumu i sitno rastinje

Uz prīso(j)e, p, strana

Vēlikī dōli, dolovi pri vrhu Garča, koji su nekad obrađivani

Vēljā rūpa, „strašna voda, pešes metara širine i osam dubine“

Vēljā sniježnīca

Vēljē grēde, „uz Garač“, kućište i ubao

Vignījīšte, sad dolina za obrađivanje, nekad se odatle vadila crvenica za kovanje

Viljīne glavīce, katun, dvije vode (ubla)

Visøkā glavīca, glavica s pitomom šumom u Gornjoj Markovini

Vītā pećīna, obrasla bukvom, „bataljon vojske bi stao u nju“

Vōdnā rūpa, dolina u Gornjoj Markovini, ne obrađuje se

Vrāge, kamenite strane sa sitnim rastinjem

Vučīć, b

Vûčjē rūpe, p, š, stijenovite strane i nekoliko manjih dolina

Vūini dōli, bio katun Perutovića, ravna površina i okolo bukva, kućište i ubao.

Postoji

predanje o kući Lazara Pecirepa u kojoj je živio tri godine.

Vūjōvi dōli, „veliki doli, preko dvi-iljade kvadrata“

Vukašinove kāmēnice, tri kamenice u stranama Garča

Vūkōva dolīna (x 2), nekoliko dolina u uvali ranije obrađivane

Zabovǎnje, zaselak – kuće Perutovića

Zamr̃šten, d, v

Zǎnoga, manja dolina do Markovih dola, obrađuje se

Zečica, dolinica u uvali

Zekǒva vǒda, v, u Donjoj Markovini, ubao

Zbǒrnā glavica, zborno mjesto. Stariji mještani kažu da je onđe nekad postojao veliki brijest ispod kojega su se plemenici okupljali, dogovarali i sudili. Na njegovome mjestu i danas raste brijest.

Zgrǎde (x 2), dolinice u Donjoj Markovini, neke od njih se još obrađuju. Čest apelativ.

Zgrǎdica, dolina u uvali, i sad se obrađuje. Inače rasprostranjen naziv za slične lokacije.

Živovi / Živovi bǒri, po nekom Živu iz Velestova, „urvine u Glodov krš“

Žgljǐbovi, p, kamenite strane.

Citirana literatura

- Čirgić, Adnan: *Crnogorski jezik u prošlosti i sadašnjosti*, Institut za crnogorski jezik i književnost i Matica crnogorska, Podgorica, 2011.
- Čirgić, Adnan: *Dijalektolozi i crnogorski jezik*, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica, 2014.
- Erdeljanović, Jovan: *Stara Crna Gora, Etnička prošlost i formiranje crnogorskih plemena*, Slovo ljubve, Beograd, 1978.
- Ivić, Pavle: *Dijalektologija srpskohrvatskog jezika. Uvod i štokavsko narječje*, Matica srpska, 1985.
- Pejović, Petar: „Mikrotoponimija Ozrinića“, *Onomatološki prilozi*, Srpska akademija nauka i umetnosti, Odeljenje jezika i književnosti, Odbor za onomastiku, knj. X, Beograd, 1987.
- Pejović, Petar: *Ozrinići – pleme Stare Crne Gore*, izdanje autora, Beograd, 2004.
- Pulević, Vukić: *Crnogorske onomastičke studije*, Institut za crnogorski jezik i književnost, Podgorica, 2012.
- Šimunović, Petar: *Uvod u hrvatsko imenoslovlje*, Golden marketing – Tehnička knjiga, Zagreb, 2009.

**BARJAMOVICA, VELESTOVO AND
MARKOVINA ONOMASTICS**

The author of this paper provides a list of about 700 toponyms from the area of Čevo – villages of Barjamovica, Velestovo and Markovina. The survey conducted is based on the toponomastic material recorded on the ground from informants. The only previous collector of toponyms in the subject area was Petar Pejović, whose work *Mikrotoponimija Ozrinića* was published in *Onomatološki prilozi* (Book X, 1987), a renowned magazine of the Serbian Academy of Arts and Sciences. The investigated area belongs to the municipality of Cetinje, whereas the speech pattern of Ozrinići belongs to the south-eastern Montenegrin speech patterns.

Key words: *Barjamovica, Velestovo, Markovina, Montenegrin language, onomastics, toponym*